

Arbeidsmarkedet nå - november 2015

"Arbeidsmarkedet nå" er et månedlig notat fra Utredningsseksjonen i Arbeids- og velferdsdirektoratet. Notatet er skrevet av Leonid Andreev, leonid.andreev@nav.no 27.november 2015.

Økning i arbeidsledighet fortsetter i november

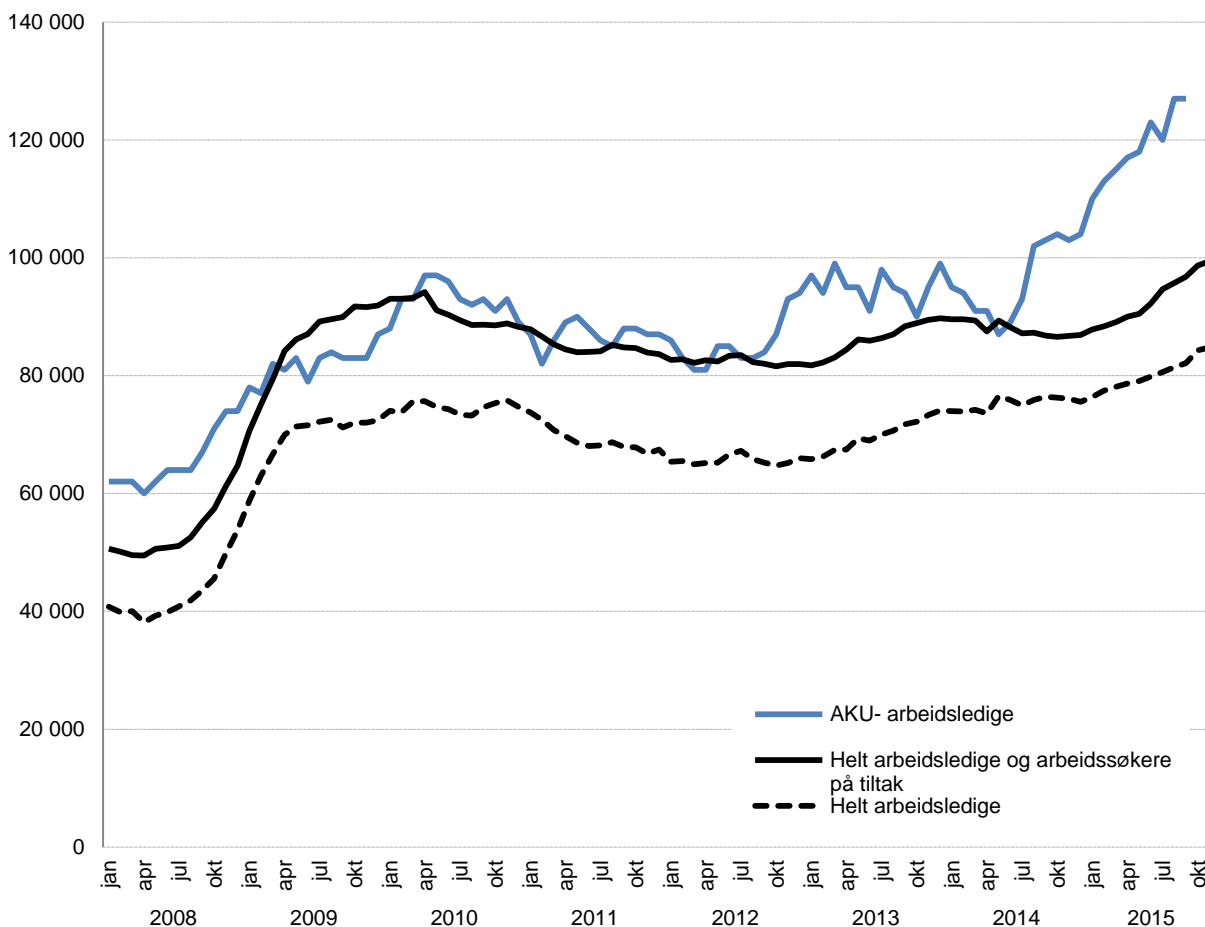
Bruttoarbeidsledigheten, som er summen av helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak økte med 700 personer i løpet av november, ifølge sesongjusterte tall fra NAV. Dette er en trettende måned på rad med økning. Bruttoarbeidsledigheten har økt med til sammen 12 500 personer så langt i år. Antall registrerte arbeidsledige økte med 500 personer i november.

Ved utgangen av november var det registrert 79 200 helt arbeidsledige hos NAV. Dette er 8 200 flere enn samme tid i fjor, og svarer til 2,9 prosent av arbeidsstyrken mot 2,6 prosent i november i fjor. Bruttoarbeidsledighet var 95 800, en økning på 12 100 personer, eller 14 prosent, sammenlignet med november i fjor. Bruttoarbeidsledigheten svarer nå til 3,5 prosent av arbeidsstyrken, mot 3,1 prosent samme tid i fjor. Det er fortsatt særlig på Vestlandet med unntak av Sogn og Fjordane at bruttoledigheten øker, noe som skyldes utviklingen i oljebransjen. I andre deler av landet faller ledigheten.

Antall delvis ledige har økt også betydelig med 5 500 personer, eller 20 prosent, sammenlignet med november i fjor. 1 700 av økningen i antallet delvis ledige skyldes flere delvis permitterte. Ved utgangen av november er 33 600 personer registrert som delvis ledige hos NAV.

Arbeidsledigheten målt ved Statistisk Sentralbyrå (SSB)s arbeidskraftsundersøkelse (AKU) økte ikke nevneverdig i september etter å ha økt mye fra juli til august, ifølge sesongjusterte tall. Så langt i år har AKU- arbeidsledigheten økt sesongjustert med 23 000 personer.

Figur 1. Utviklingen i antall registrerte helt arbeidsledige, bruttoarbeidsledige og arbeidsledige ifølge SSBs arbeidskraftundersøkelse (AKU). Sesongjusterte tall. Januar 2008 –november 2015

Kilde: NAV og SSB

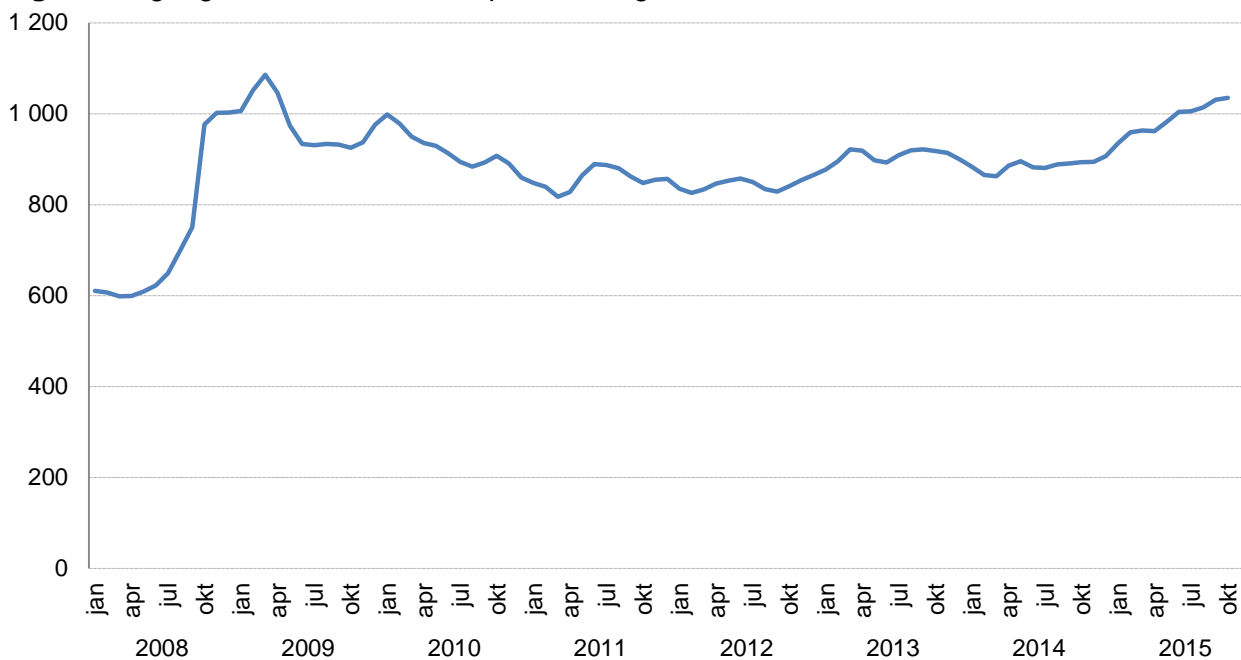
Flere nye arbeidssøkere

Tilgangen av nye arbeidssøkere¹ har økt gjennom året. I november ble det registrert mer enn 1 000 nye arbeidssøkere per virkedag, ifølge sesongjusterte tall. Tilgangen av nye arbeidssøkere er nå på sitt høyeste siden våren 2009 (se figur 2). Antallet nye arbeidssøkere som melder seg til NAV varierer noe fra måned til måned, men økningen i år har vært betydelig. Så langt i år har tilgangen av nye arbeidssøkere økte med 11 prosent sammenlignet med samme periode i fjor.

Ved utgangen av november var det registrert 13 800 helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak med arbeidssøkervarighet under 4 uker. Dette er en økning på 1 600 personer, eller 13 prosent, i forhold til samme tid i fjor. Det har vært en økning i alle yrkesgrupper (se figur 3). Målt i antall personer var økningen sterkest innen industriarbeid med 400 flere nye helt arbeidsledige eller arbeidssøkere på tiltak. Dette svarer til en økning på 25 prosent. Innen ingeniør- og ikt-fag var økningen på 300 personer, eller 58 prosent. Til sammen har 43 prosent av økningen kommet fra disse to yrkesgruppene.

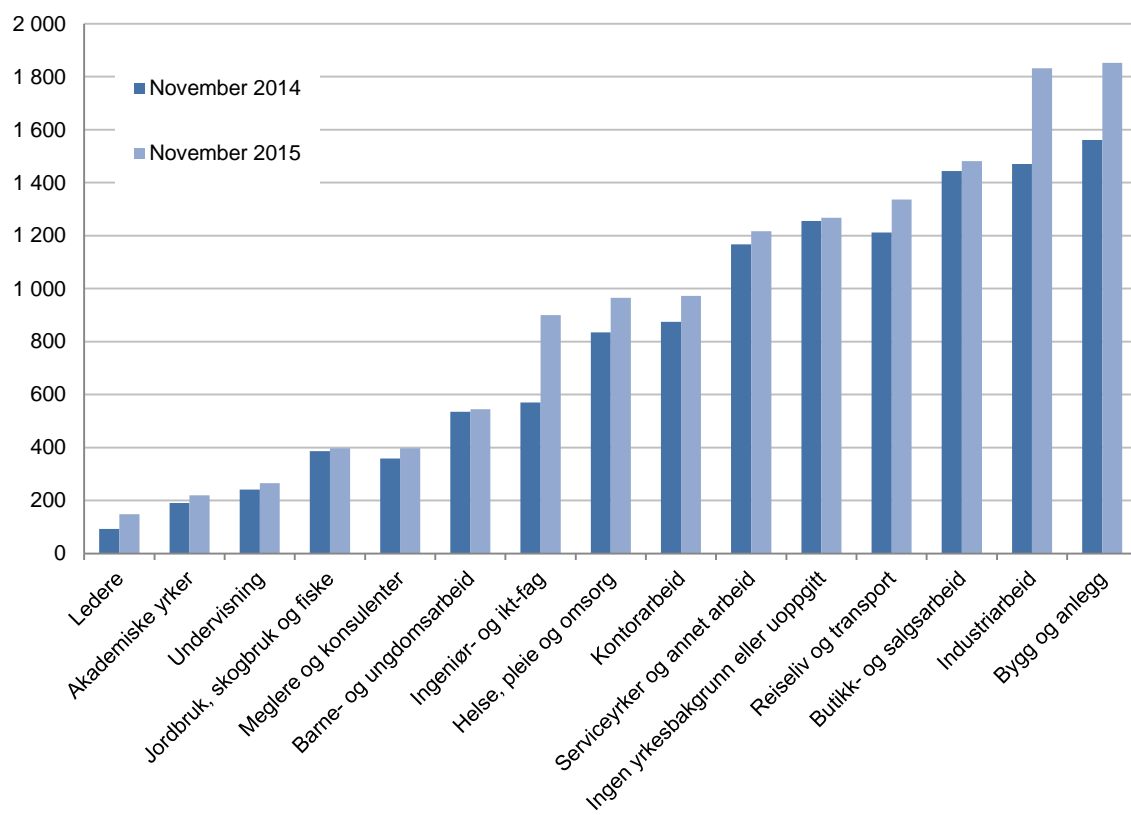
¹ Inkluderer helt arbeidsledige, delvis arbeidsledige, arbeidssøkere på tiltak og andre arbeidssøkere.

Figur 2. Tilgangen av arbeidssøkere per virkedag. Trend. Januar 2008 - november 2015

Kilde: NAV

Figur 3. Helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak med arbeidssøkervarighet under 4 uker, etter yrkesbakgrunn. November 2014 – november 2015

Kilde: NAV

Utviklingen i internasjonal økonomi

Moderat vekst i verdensøkonomi

Sesongjustert fra Eurostat viser at bruttonasjonalproduktet (BNP) i eurosonen økte med 0,3 prosent i tredje kvartal. BNP vokste både i Tyskland, Frankrike og Italia, og Tyskland har fortsatt høyere vekst enn andre store eurolandene. I Storbritannia, som står utenfor eurosonen, steg BNP med 0,5 prosent i tredje kvartal, og med 2,3 prosent sammenlignet med tredje kvartal i fjor.

Utviklingen i industriproduksjonen sees ofte som en indikator på framtidig økonomisk vekst og tyder på en usikker utvikling fremover i eurosonen. Produksjonen i eurosonen i september falt med 0,3 prosent etter en nedgang på 0,4 prosent i august, ifølge sesongjusterte tall fra Eurostat. Produksjon av investeringsvarer falt igjen etter en sterk nedgang i august, mens produksjon av varige konsumvarer falt spesielt sterkt etter en moderat oppgang i juli og august. Innkjøpssjefenes forventings indeks Markit Eurozone Manufacturing PMI viser tegn til bedring, men likevel svak vekst i industriproduksjonen i eurosonen i oktober. Det er spesielt etterspørsel fra utlandet som driver produksjonen oppover. Ledende indikatorer tyder på at BNP-veksten i eurosonen har stabilisert seg på dagens lave nivå.

Ledighetsraten i eurosonen var på 10,8 prosent av arbeidsstyrken i september i år, som er 0,1 prosentpoeng lavere enn i august, ifølge sesongjusterte tall fra Eurostat. Dette er det laveste ledighetsnivået i eurosonen siden januar 2012. Ledigheten er fortsatt høyest i Hellas og Spania, mens Tyskland har lavest ledighet. I Storbritannia var 73,7 prosent av befolkningen sysselsatt i perioden juli til september i år, den høyeste sysselsettingsraten noensinne. Ledigheten faller også, og lå i denne perioden på 5,3 prosent mot 6,0 prosent for et år siden.

Sterk vekst i USA, lavere vekst i Kina

Tall fra Bureau of Economic Analysis viste at BNP-veksten i USA var på 1,5 prosent (etter +3,9 % i andre kvartal), målt i årlig rate. Det var økt privat og offentlig forbruk, investeringer fra utlandet og eksport som har bidratt til veksten. Innkjøpssjefenes forventningsindeks (ISM) viser at industriproduksjonen i oktober økte for 34 måned på rad, men veksten er svakere, og indeksen er på sitt laveste nivå siden mai 2013. Arbeidsledigheten lå på 5,0 prosent av arbeidsstyrken i september, uendret fra august, og 0,7 prosentpoeng lavere enn i september i fjor. Lønnsveksten var likevel lav, noe som bidrar til å dempe veksten i privat forbruk.

BNP i Kina økte med 6,9 prosent, beregnet i årlig rate, i tredje kvartal. Det er den laveste veksten siden 2009, men noe høyere enn OECD forventet. Fallende bolig- og næringsinvesteringer er motvirket av økende offentlige investeringer i store infrastrukturprosjekter. OECD tar likevel ned vekstanslaget for BNP-vekst i Kina for 2016 fra 6,7 til 6,5 prosent.

Svak global vekst i tiden fremover

Den globale veksten har avtatt siden slutten av 2014. OECD anslår veksten i verdensøkonomien til 2,9 prosent i 2015 og 3,3 prosent i 2016, som er betydelig lavere enn organisasjonen så for seg på samme tidspunkt i fjor. Svak utvikling i verdenshandelen i 2012 og 2013 skyldtes svakere etterspørsel fra USA og tregere vekst i EU, mens utviklingen i verdensøkonomien i 2015 er preget av dempet økonomisk vekst i utviklingsland, spesielt i Kina. Dette rammet råvareeksportører som

Australia, Brasil, Canada, Russland og Norge, men også land med nære økonomiske bånd med Kina som Japan, Sør-Korea og land i Sør-Øst Asia.

Svak vekst i norsk økonomi

Tall fra kvartalsvis nasjonalregnskap (KNR) viser at BNP i Norge økte med 0,2 prosent i årets tredje kvartal etter en vekst på 0,3 prosent i andre kvartal. Husholdningenes konsum steg med 0,1 prosent fra forrige kvartal etter en vekst på 0,6 prosent i andre kvartal. Nedgangen i detaljhandelen fortsatte i august, med et fall på 0,8 prosent, men en vekst i forbruk av tjenester mer enn oppveide denne nedgangen.

Bruttoinvesteringer i fast kapital økte med 0,2 prosent i tredje kvartal. Oppgangen skyldes hovedsakelig høyere offentlige investeringer, samt boliginvesteringer. Offentlige investeringer økte med hele 14 prosent i kvartalet, som er delvis et resultat av en leveranse av et nytt jagerfly, men også andre forhold som oppgradering og bygging av skolebygg. Offentlige investeringer bidro til å løfte den samlede veksten i fastlandsøkonomien med 0,8 prosentpoeng i kvartalet. Eksporten steg 4,6 prosent i perioden, mens samlet import var ned 2,3 prosent i kvartalet.

Petroleumsinvesteringene har falt helt siden høsten 2013, og de foreløpige tallene for tredje kvartal viser den største nedgangen til nå, med et fall på 7,6 prosent. Også næringsinvesteringene på fastlandet gikk klart ned i 3. kvartal. Investeringene i industri og bergverk var 3,3 prosent lavere i tredje kvartal enn kvartalet før, selv om oppgang i investeringene i noen råvarebaserte næringer, som kjemiske råvarer, bidro til å dempe nedgangen.

Redusert investeringsaktivitet i olje- og gassektoren forklarer mye av nedgangen i industriproduksjonen. Sesongjusterte tall fra SSBs produksjonsindeks viser at industriproduksjonen gikk ned med 2,2 prosent fra andre til tredje kvartal. Dermed har det vært nedgang i de tre første kvartalene i 2015. Fra august 2014 til august 2015 gikk norsk industriproduksjon ned hele 7,2 prosent, ifølge kalenderjusterte tall. Nedgangen skyldes lavere aktivitet innen oljerelaterte næringene, spesielt i bygging av skip og oljeplattformer. Samtidig var det en produksjonsøkning i metallindustrien og i papir og- papirvareindustrien i det samme tidsrommet.

Orderreservene i industri falt for tredje kvartal på rad, og nedgangen var spesielt tydelig i maskinindustri, noe som tyder på at nedgangen fortsetter. Konjunkturbarometeret for industrien indikerer også et markert fall i 4. kvartal.

Selv om lave oljeinvesteringer og lav aktivitet innen oljerelaterte næringer vil prege den norske industrien i tiden fremover, kommer svak krone og lav rente til å stimulere produksjonen i tradisjonelle eksportnæringer. Norges Banks regionale nettverksundersøkelse i næringslivet indikerer lavere vekst fremover, men langt fra nullutvikling. Oljeinvesteringene og bedriftsinvesteringene faller, mens forbruk og investeringer i offentlig sektor og handelen bidrar fortsatt positivt.

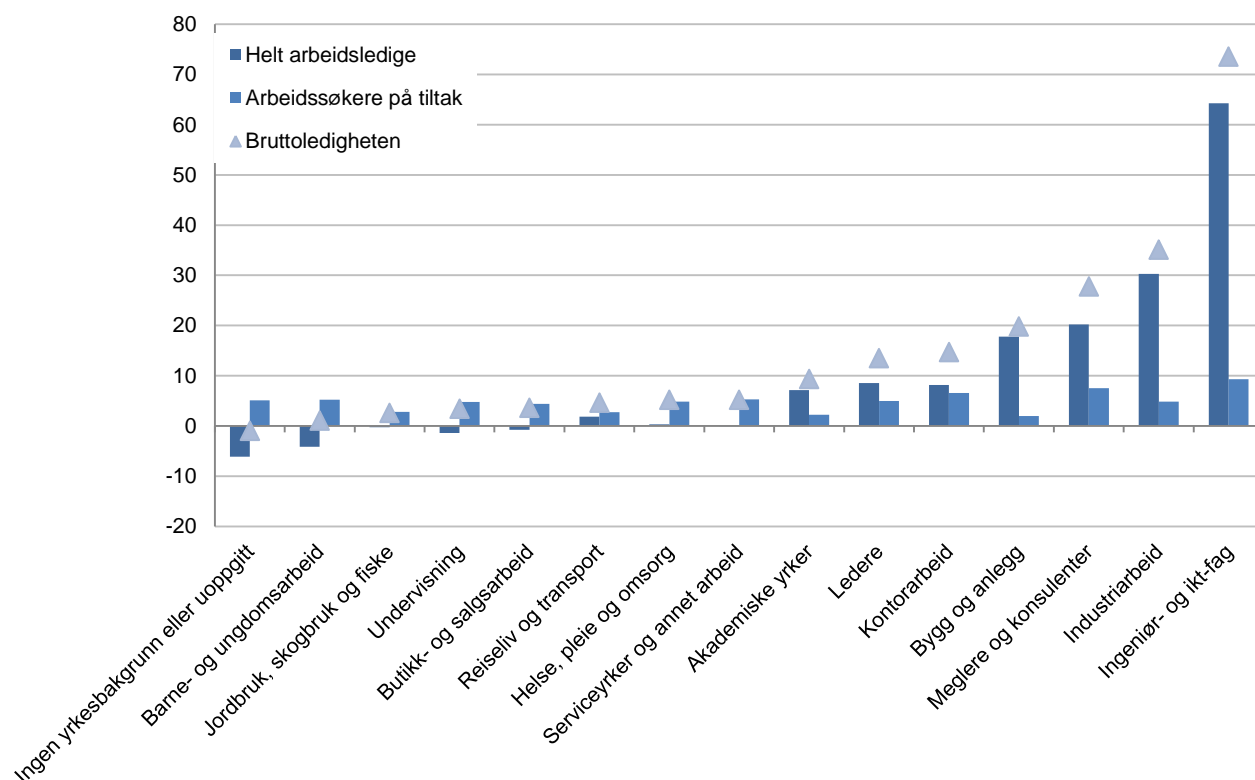
Bruttoarbeidsledigheten for ingeniør og ikt-fag økte igjen

Bruttoarbeidsledigheten økte for om lag halvparten av yrkesgruppene i november, viser sesongjusterte tall. Økningen var størst for ingeniør- og ikt-fag, målt både i prosent og antall personer. Tabell 1 i tabellvedlegget viser utviklingen i den sesongjusterte bruttoarbeidsledigheten for de ulike yrkesgruppene fra og med november 2014.

Sammenlignet med november i fjor har bruttoarbeidsledigheten økt i alle yrkesgrupper bortsett fra for personer med ingen eller uoppgitt yrkesbakgrunn. Økningen er størst innen ingeniør- og ikt-fag (74 %) og industriarbeid (35 %), (se figur 4). Blant personer med ingen eller uoppgitt yrkesbakgrunn har arbeidsledigheten falt med 1 prosent det siste året.

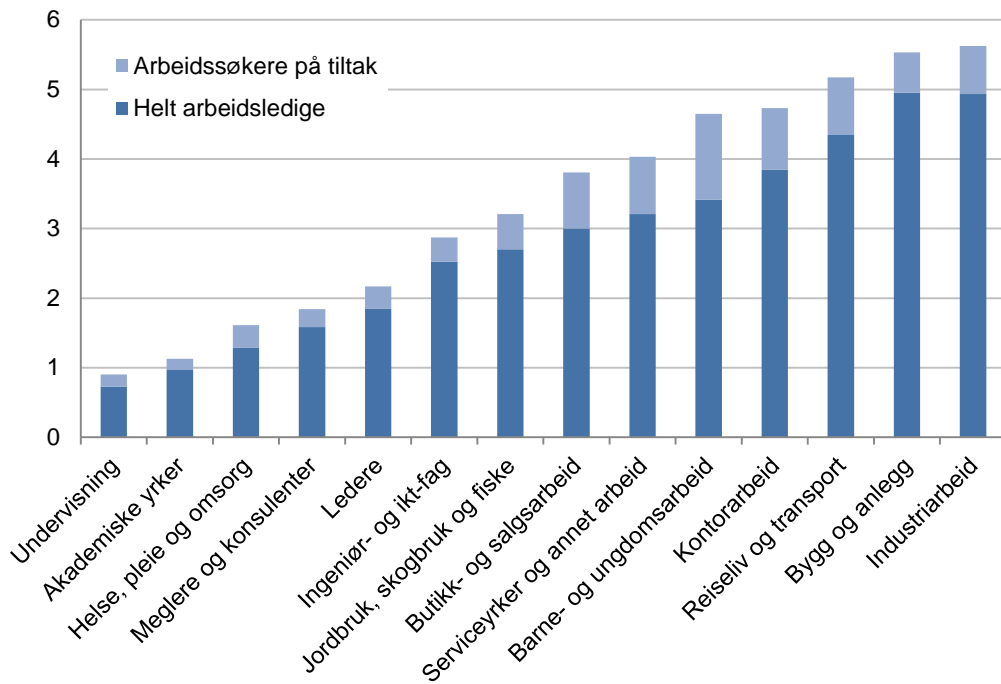
Bruttoarbeidsledigheten er høyest blant personer med bakgrunn fra industriarbeid (5,6 %) og bygg og anlegg (5,5 %), se figur 5. Lavest bruttoarbeidsledigheten finner vi i yrkesgruppene undervisning (0,9 %) og akademiske yrke (1,1 %). Målt i antall personer er bruttoarbeidsledigheten høyest innen industriarbeid og bygg og anlegg (se figur 6).

Figur 4. Prosentvis endring i bruttoarbeidsledigheten, dekomponert i endring for helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak etter yrkesbakgrunn. November 2014 – november 2015

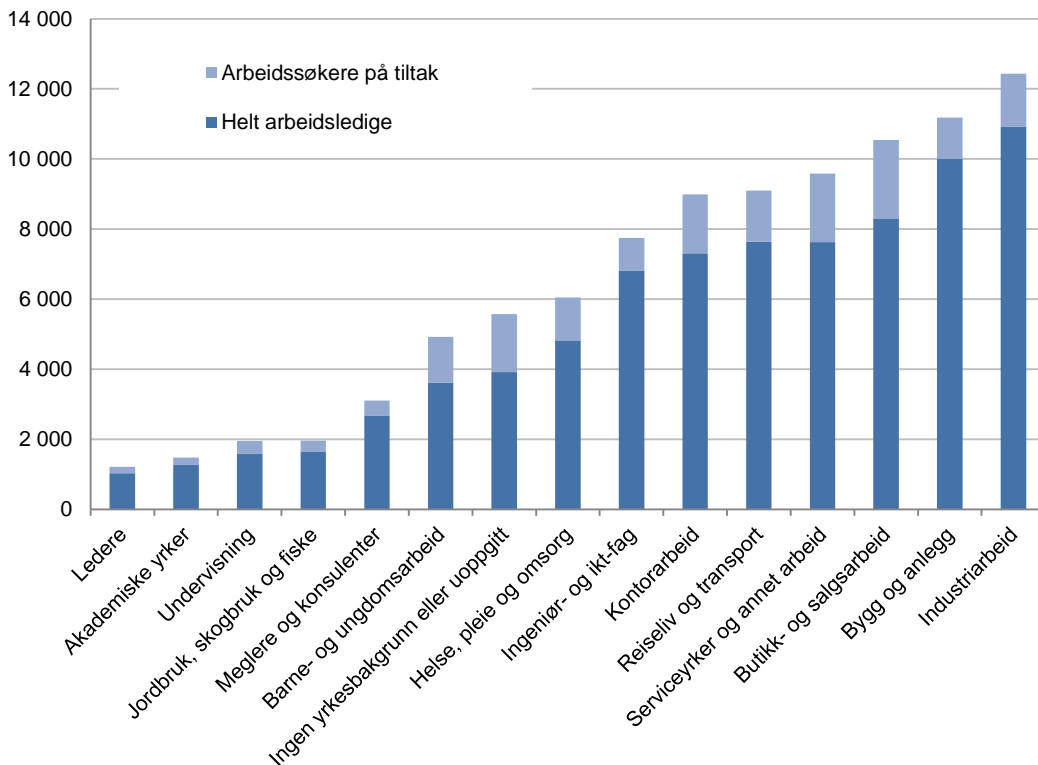
Kilde: NAV

Figur 5. Bruttoarbeidsledighet fordelt på helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak i prosent av arbeidsstyrken etter yrkesbakgrunn. November 2015

Kilde: NAV

Figur 6. Bruttoarbeidsledigheten fordelt på helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak etter yrkesbakgrunn. Antall personer. November 2015

Kilde: NAV

Ingeniør- og ikt-fag

Sammenlignet med november i fjor har bruttoarbeidsledigheten økt med 74 prosent i denne yrkesgruppen. Ved utgangen av november var 7 700 personer med bakgrunn fra ingeniør- og ikt-fag

helt arbeidsledige eller arbeidssøkere på tiltak. Tross en kraftig økning det siste året ligger fortsatt bruttoarbeidsledigheten for denne gruppen på 2,8 prosent av arbeidsstyrken, som er under gjennomsnittet på 3,5 prosent.

Økningen har vært sterkest blant ingeniører og sivilingeniører med bakgrunn fra geofag, petroleumsteknologi, bergverk og metallurgi, til sammen flere 1 500 ledige (+280%). Bruttoarbeidsledigheten for ingeniører og teknikere har økt med 1 800 personer (125 %), og for sivilingeniører med 800 (+134 %) sammenlignet med november i fjor.

Industriarbeid

Ved utgangen av november var det registrert 12 400 helt arbeidsledige eller arbeidssøkere på tiltak med bakgrunn fra industrien, en økning på 3 200 (35 %) i forhold til samme tidspunkt i fjor. Målt i antall personer har bruttoarbeidsledigheten økt mest blant operatører innen boring og blant sveisere og platearbeidere. Dette er yrker hvor mange er sysselsatt i oljerelaterte virksomheter.

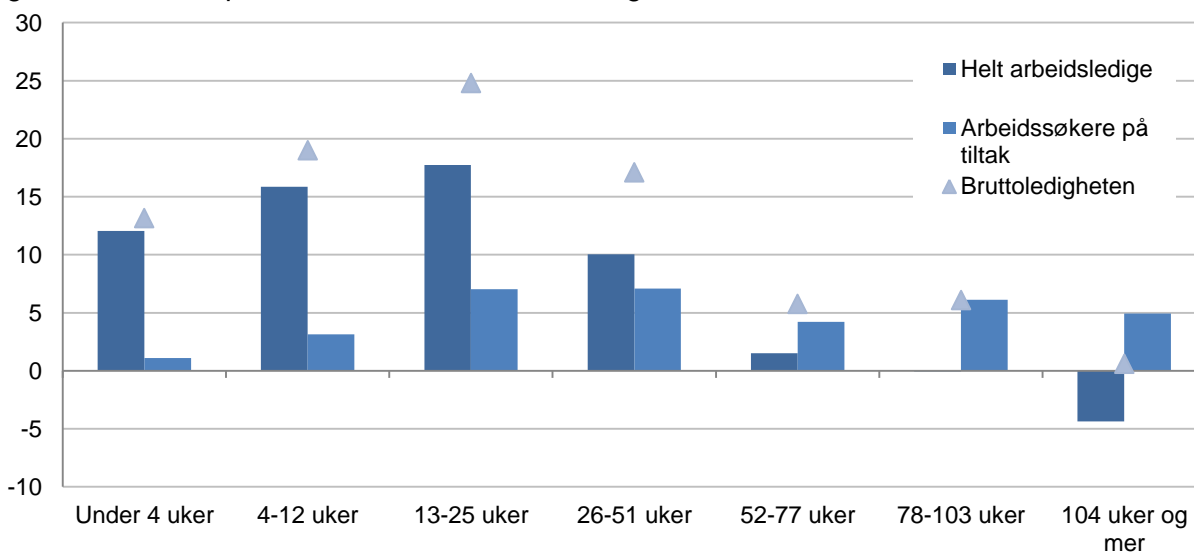
Bygg og anlegg

Til sammen 11 200 personer med bakgrunn fra bygg og anlegg var helt arbeidsledige eller arbeidssøkere på tiltak ved utgangen av november. Dette er 1 800 (20 %) flere enn for ett år siden. Økningen har vært størst blant elektrikere og hjelpearbeidere i anlegg og rørleggere.

Varighet som arbeidssøker

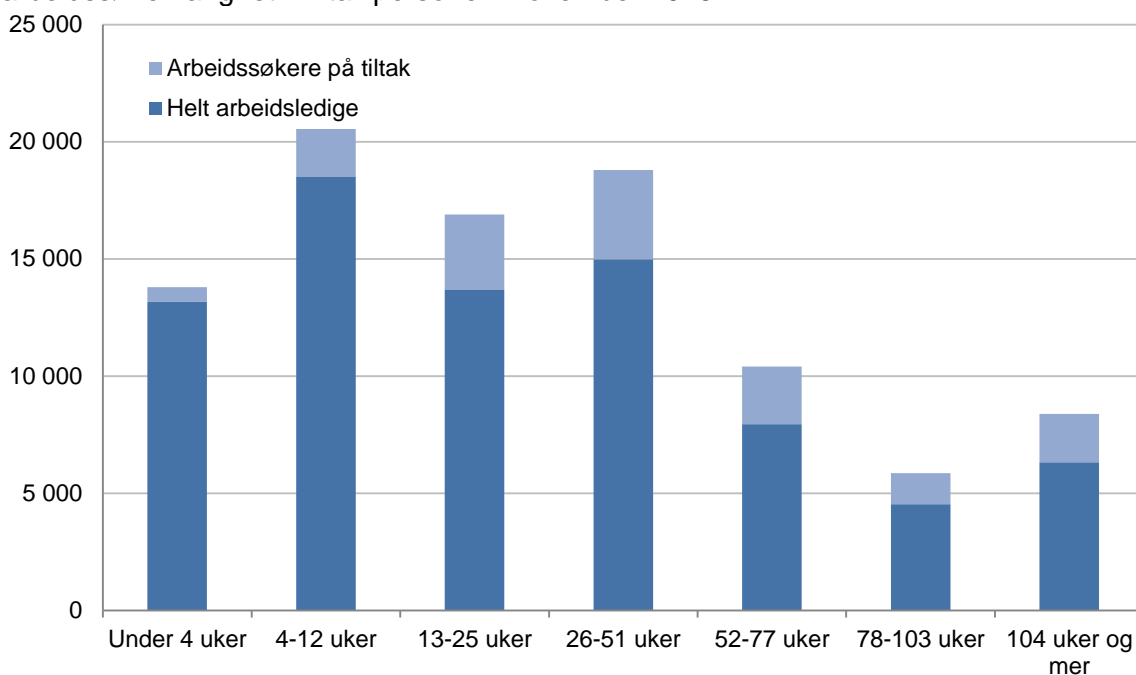
Bruttoarbeidsledigheten øker nå for alle varighetsgrupper med unntak av de som har vært arbeidssøkere i over to år. Sammenlignet med november i fjor har bruttoarbeidsledigheten økt mest for de som har søkt arbeid mellom 13 og 25 uker (25 %) og mellom 4 og 12 uker (17 %) (figur 7).

Figur 7. Prosentvis endring i bruttoarbeidsledigheten, dekomponert i endring i helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak, etter arbeidssøkervarighet. November 2014 – november 2015

Kilde: NAV

Figur 8. Bruttoarbeidsledigheten fordelt på helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak, etter arbeidssøkervarighet. Antall personer. November 2015

Kilde: NAV

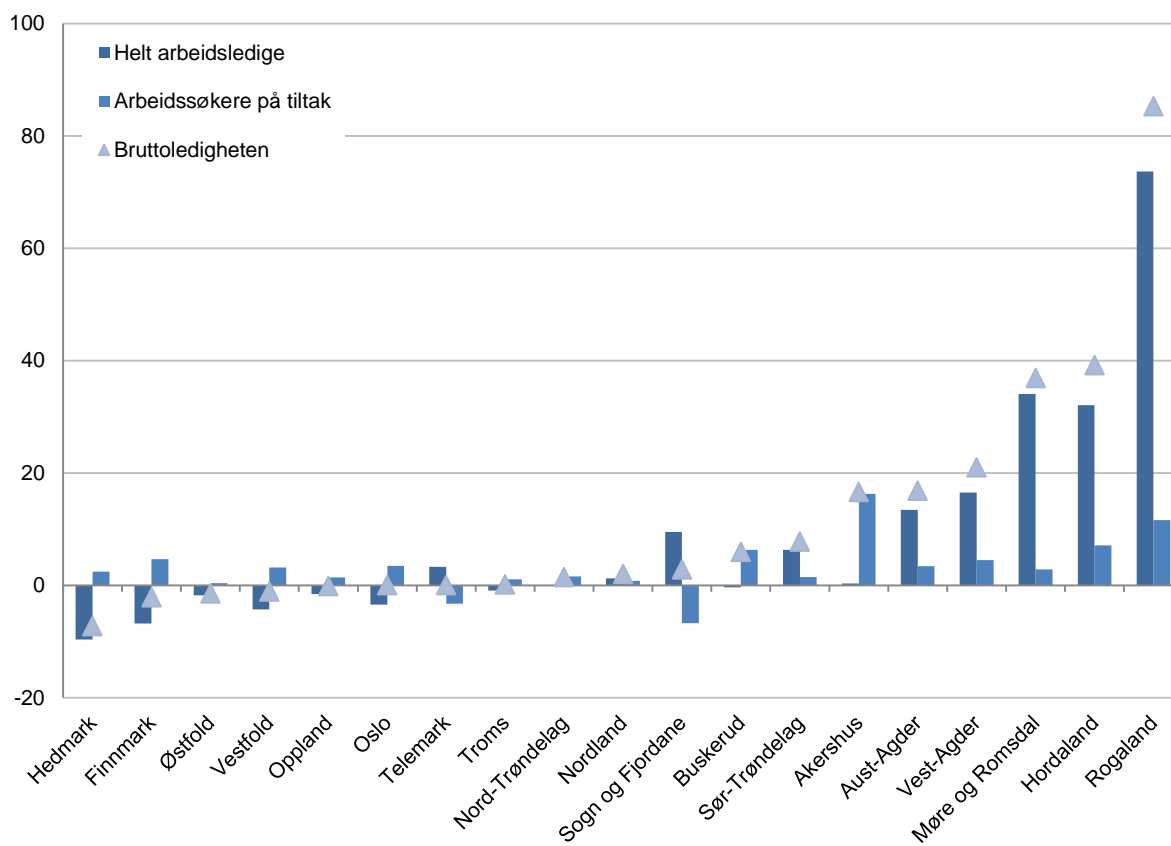
Fortsatt økning i ledigheten på Vestlandet

Arbeidsledigheten fortsetter å vokse fylker med mye oljerelatert næringsliv. I andre deler av landet faller ledigheten. Fra oktober til november økte bruttoarbeidsledigheten prosentvis mest i Hordaland, Sogn og Fjordane, Rogaland samt Møre og Romsdal, ifølge sesongjusterte tall. Målt i antall personer var økningen størst i Rogaland og Hordaland. Prosentvis gikk bruttoarbeidsledigheten mest ned i Vestfold og Oppland.

Sammenlignet med november i fjor har bruttoarbeidsledigheten økt mest i Rogaland (85 %), Hordaland (39 %) og i Møre- og Romsdal (37 %) (se figur 9). Nedgangen i bruttoarbeidsledigheten har vært størst i Hedmark (-9 %) og i Finnmark (-2 %).

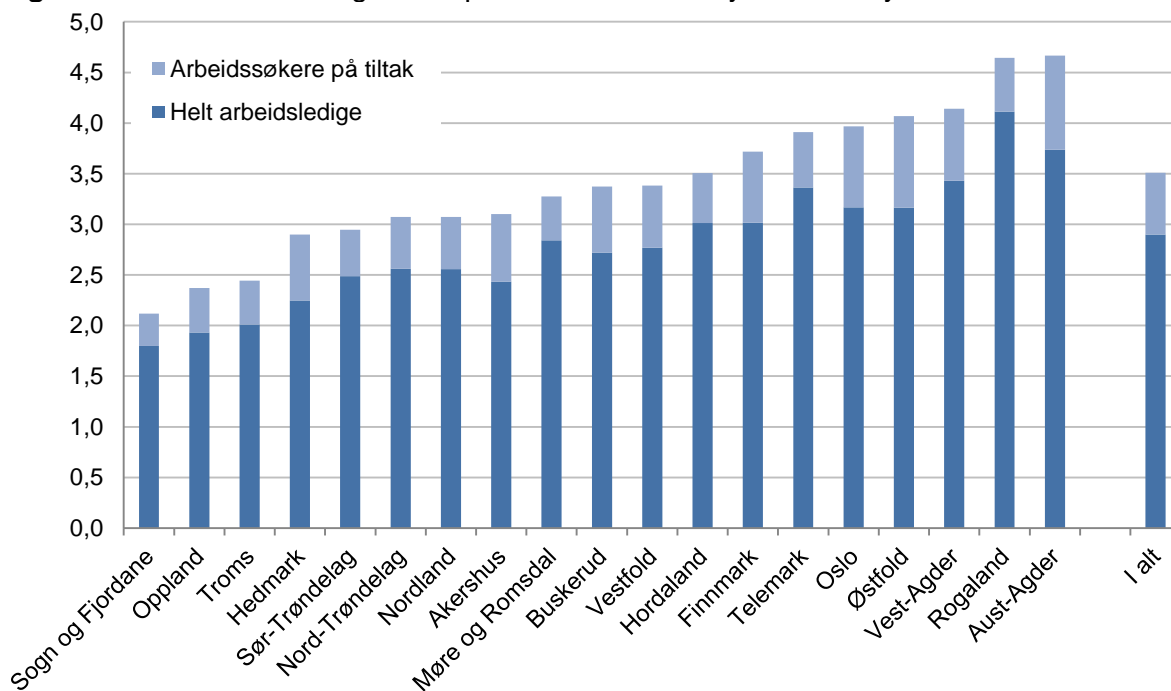
Bruttoarbeidsledigheten som andel av arbeidsstyrken er høyest i Aust-Agder med 4,7 prosent og i Rogaland med 4,6 prosent (se figur 10). Ved utgangen av november er bruttoarbeidsledigheten lavest i Sogn og Fjordane med 2,1 prosent og i Oppland og Troms, begge med 2,4 prosent.

Figur 9. Prosentvis endring i bruttoarbeidsledigheten dekomponert i endring i helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak, etter fylke. November 2014 – november 2015

Kilde: NAV

Figur 10. Bruttoarbeidsledigheten i prosent av arbeidsstyrken etter fylke. November 2015

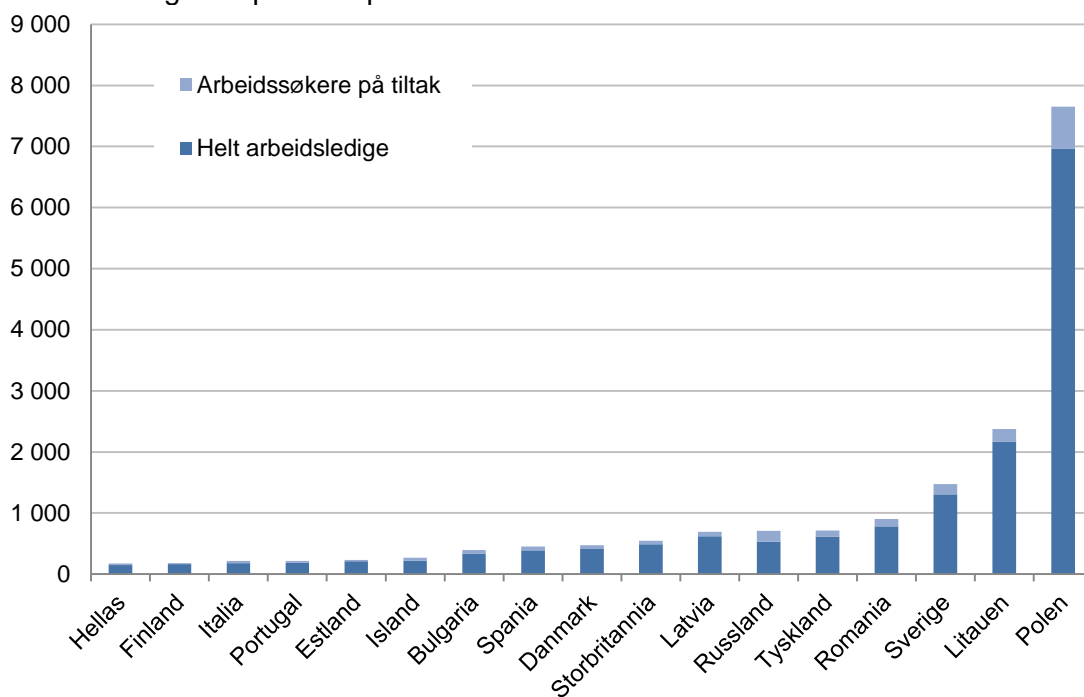
Kilde: NAV

Arbeidsledighet blant arbeidsinnvandrere

Figur 11 viser bruttoarbeidsledigheten for statsborgere fra de landene som har hatt den høyeste arbeidsinnvandringen til Norge de siste årene. Flest statsborgere fra Polen (7 700), Litauen (2 400) og Sverige (1 500) var registrert som helt arbeidsledige eller arbeidssøkere på tiltak ved utgangen av november.

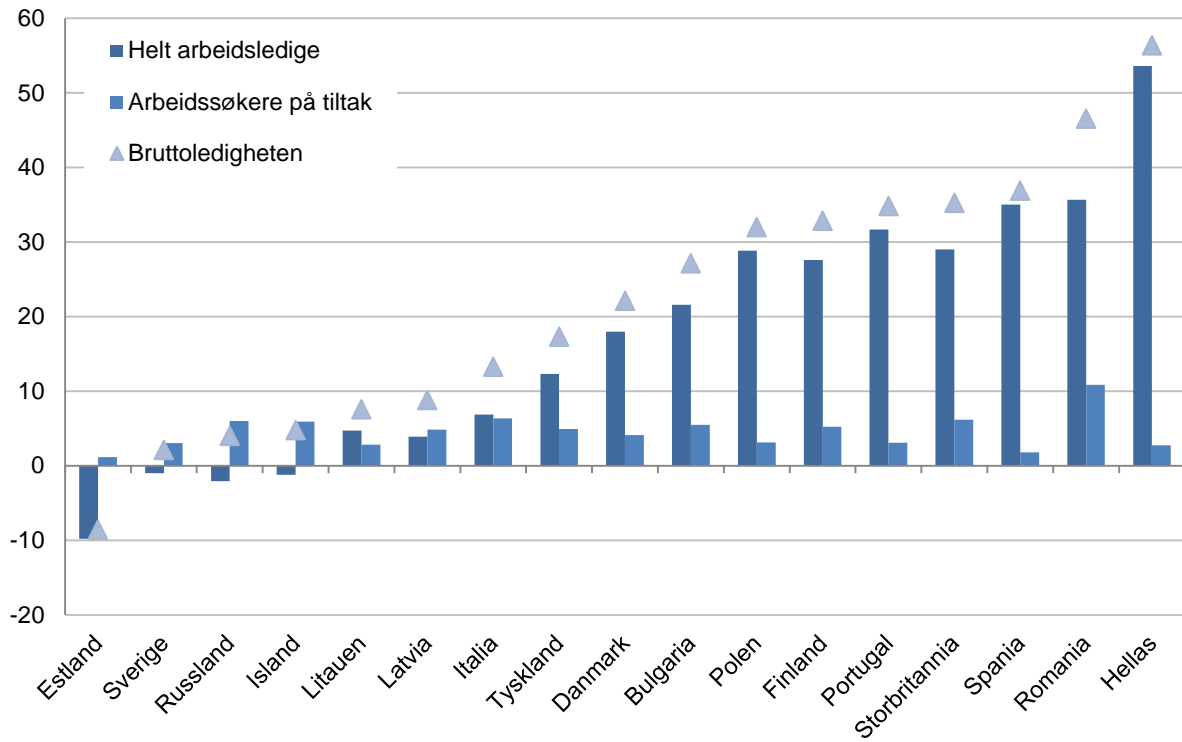
Sammenlignet med november i fjor har bruttoarbeidsledigheten økte mest for statsborgere fra Hellas (56 %), Romania (47 %) og Spania (37 %). Til sammen var 1 500 statsborgere fra disse landene registrert som helt ledige eller arbeidssøkere på tiltak ved utgangen av november.

Figur 11. Bruttoarbeidsledigheten dekomponert i helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak, etter statsborgerskap. Antall personer i november 2015

Kilde: NAV

Figur 12. Prosentvis endring bruttoledighet, dekomponert i endring i helt arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak, etter statsborgerskap. November 2014 – november 2015

Kilde: NAV

Tabellvedlegg

Tabell 1. Utviklingen i summen av registrerte arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak etter yrkesbakgrunn. November 2014 – november 2015. Sesongjusterte tall

	nov. 14	des. 14	jan. 15	feb. 15	mar. 15	apr. 15	mai. 15	jun. 15	jul. 15	aug. 15	sep. 15	okt. 15	nov. 15
Ledere	1 094	1 081	1 080	1 091	1 112	1 129	1 121	1 120	1 147	1 171	1 171	1 246	1 240
Ingeniør- og ikt-fag	4 612	4 701	5 101	5 351	5 581	5 906	6 071	6 354	6 585	6 903	7 307	7 766	8 021
Undervisning	2 129	2 126	2 145	2 131	2 097	2 133	2 069	2 188	2 203	2 203	2 218	2 226	2 203
Akademiske yrker	1 419	1 444	1 427	1 429	1 424	1 460	1 481	1 513	1 520	1 519	1 487	1 511	1 546
Helse, pleie og omsorg	5 889	5 900	6 000	5 803	5 833	5 845	5 794	5 892	5 942	5 958	6 056	6 096	6 189
Barne- og ungdomsarbeid	5 165	5 125	5 081	4 983	4 970	4 968	4 955	5 022	5 446	5 383	5 162	5 218	5 219
Meglere og konsulenter	2 427	2 488	2 548	2 543	2 573	2 609	2 623	2 691	2 824	2 923	2 977	3 058	3 098
Kontorarbeid	8 059	8 133	8 328	8 340	8 420	8 545	8 520	8 598	8 761	8 787	9 068	9 225	9 243
Butikk- og salgsarbeid	10 560	10 605	10 625	10 518	10 517	10 578	10 484	10 615	10 911	10 907	10 859	10 993	10 942
Jordbruk, skogbruk og fiske	1 872	1 826	1 821	1 860	1 857	1 820	1 795	1 853	1 926	1 914	1 887	1 938	1 914
Bygg og anlegg	10 179	10 114	10 179	10 442	10 717	10 888	11 150	11 428	11 710	11 932	12 094	12 199	12 211
Industriarbeid	9 622	9 608	9 952	10 183	10 240	10 524	10 561	11 058	11 360	11 798	12 210	12 759	12 995
Reiseliv og transport	8 824	8 823	8 758	8 717	8 755	8 755	8 760	8 808	8 941	9 002	9 031	9 136	9 222
Serviceyrker og annet arbeid	9 351	9 387	9 444	9 431	9 460	9 415	9 400	9 543	9 742	9 620	9 738	9 796	9 843
Ingen yrkesbakgrunn eller uoppgitt	5 668	5 567	5 473	5 487	5 467	5 484	5 372	5 622	5 741	5 720	5 606	5 703	5 604

Kilde: NAV

Tabell 2. Utviklingen i summen av registrerte arbeidsledige og arbeidssøkere på tiltak etter fylker. November 2014 – november 2015. Sesongjusterte tall

	nov. 14	des. 14	jan. 15	feb. 15	mar. 15	apr. 15	mai. 15	jun. 15	jul. 15	aug. 15	sep. 15	okt. 15	nov. 15
Østfold	6 064	6 100	6 081	6 007	5 966	5 966	6 007	5 973	6 212	6 132	6 042	6 003	5 977
Akershus	8 528	8 582	8 658	8 676	8 829	8 974	9 045	9 210	9 546	9 622	9 748	9 925	9 959
Oslo	14 868	14 791	14 871	14 890	14 849	14 932	14 523	14 849	14 938	14 905	14 865	14 915	14 869
Hedmark	3 150	3 111	3 017	2 974	2 936	2 925	2 896	2 908	2 967	2 966	2 873	2 920	2 917
Oppland	2 410	2 416	2 434	2 439	2 486	2 387	2 311	2 382	2 425	2 406	2 455	2 475	2 403
Buskerud	4 798	4 766	4 724	4 700	4 719	4 767	4 819	4 928	4 953	4 998	5 039	5 106	5 082
Vestfold	4 379	4 282	4 403	4 356	4 309	4 310	4 270	4 314	4 482	4 427	4 422	4 501	4 337
Telemark	3 519	3 583	3 550	3 490	3 507	3 533	3 544	3 510	3 496	3 481	3 540	3 534	3 516
Aust-Agder	2 332	2 380	2 376	2 431	2 466	2 530	2 471	2 595	2 618	2 746	2 780	2 777	2 718
Vest-Agder	3 223	3 211	3 316	3 316	3 371	3 454	3 425	3 466	3 636	3 723	3 782	3 831	3 909
Rogaland	6 599	6 822	7 258	7 609	7 971	8 548	8 700	9 242	9 981	10 316	10 965	11 817	12 247
Hordaland	7 272	7 255	7 419	7 687	7 851	8 102	8 284	8 589	9 025	9 010	9 321	9 709	10 126
Sogn & Fjordane	1 312	1 264	1 305	1 332	1 275	1 281	1 237	1 246	1 228	1 226	1 266	1 293	1 346
Møre & Romsdal	3 490	3 510	3 677	3 712	3 743	3 854	3 857	3 980	4 201	4 452	4 445	4 650	4 780
Sør-Trøndelag	4 793	4 818	4 858	4 830	4 873	4 862	4 891	4 894	5 001	5 021	5 034	5 112	5 166
Nord-Trøndelag	2 198	2 118	2 140	2 137	2 153	2 167	2 165	2 217	2 273	2 295	2 272	2 258	2 229
Nordland	3 869	3 903	3 891	3 897	3 880	3 862	3 840	3 898	3 916	3 889	3 886	3 941	3 949
Troms	2 237	2 212	2 204	2 184	2 167	2 178	2 156	2 263	2 283	2 361	2 325	2 271	2 236
Finnmark	1 554	1 551	1 539	1 610	1 571	1 510	1 545	1 588	1 551	1 574	1 556	1 508	1 519

Kjelde: NAV